شاه شجاع او ببرک

د تاریخ په تله کې

حالبه مقایسه او عجیب مشابهت

لیکوال: حبیب الله رفیع (۱۳۶۴)

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"شاه شجاع" او "ببرک"

د

تاریخ په تله کې

(جالبه مقایسه او عجیب مشابهت)

لیکوال

حبیب الله رفیع

۱۳۶۴ / ۱۹۸۵

یوسفی بک ایجنسی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب نوم : ــــــ شاشجاع او ببرک شا

لیکوال : ــــــ حبیب الله رفیع

د پښتي طرح : محمد روحاني میمنی

خطاط : ــــــ شاه محمود پتنګ

ناشر : ــــــ امان کتاب

د خپرولو نومره : ــــــ (۱۴)

د چاپ کال : ــــــ ۱۳۶۴ هـ ش
۱۴۰۶ هـ ق
۱۹۸۵ ع

د چاپ شمیر : ــــــ ۵۰۰ ټوکه

بیه : ۶ روپۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

د هغو ټولو سپېڅلو شهیدانو

په نوم

چې په دې یوه نیمه پېړۍ کې یې

له انګرېزانو او روسانو سره

مقدس جهاد کړی دی

ح ، رفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

سرلیک	مخ
سریزه	۶
لومړۍ برخه:	
له شاه شجاع نه تر ببرک شاپوري	۹
دوهمه برخه:	
د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې	۱۹
لومړۍ پاڼه: د انګریزانو لومړی تیری او د افغانانو ملي پاڅون	۲۱
دوهمه پاڼه: د روسانو لومړی تیری او د افغانانو ملي پاڅون	۳۶
دریمه برخه:	
د بالاحصار ننداره	۴۹
ضمیمه	۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دنیا یا مه عظمت ته دې
د فرعونیانو د سرونو سلسله
سجدې لګوي دي راځي

له سکندره تر چنګیزه، انګریز او روس پورې
ستا ازمویښت ته د سرونو سلسلې دي راځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

تاریخ د ملتونو قدنما او حقیقت نما هنداره ده، دا هنداره پېښې ثبتوي او څېړي لکه څنګه چې دي هماغسې ښيي؛ تاریخ څوک بدلولی او غولولی نشي؛ همدا سبب دی چې د تاریخ قضاوت قاطع او پرېکړی دی، نه په چا رحم کوي او نه له چا سره ظلم.

تاریخي ملتونه د خپل تاریخ له کرښو نه درس اخلي، د خپل پرون په غبرګ کې د خپل نن پل پورته کوي او د سبا په لور په چټکه او ټاکلې لاره یون کوي.

د افغانستان د تاریخي ملت تاریخ همداسې یو زوړ او له پندونو او درسونو ډک تاریخ دی، دلته ډېر ښکرور او زورور راغلي ځینې ضعیف النفس او ځان پلوري کسان یې موندلي خو د ټول ملت اخیستل یا لاندې کول یې له وس نه وتلي او د افغاني تاریخ د ناموس خلاف وه او ده او په پای کې یې شرمېدلې ماتې حتمي وه او ده.

د پردو د تېریو په مقابل کې زموږ د ملت ثابت دریځ زموږ د تاریخ په اوږدو کې ډېرې ورته پېښې زېږولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ډېرو ښېلا ښېلو ټبرېو سير او د پيل او پاى تمکی يې سره غوټه کړې دي .

يو له دې مشابهتونو څخه پر افغانستان باندې يو نيم سل کاله ځنځوا د انګريزانو د لومړي تېري داستان او جريان دی چې پر افغانستان باندې د روسانو له روان تېري سره ډېر ورته والی او مشابه اړخونه لري ، موږ په دی رساله کې همدا مشابهت څېړلی او يوه جالبه مقايسه تری جوړه شوې ده .

دا اثر دری برخې لري : په لومړۍ برخه کې په نولسمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د انګريزانو د لومړي تېري او په شلمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د روسانو د لومړني تېري يوه لنډه پرتلنه او مقايسه ده چې يو ځانګړی مطلب دی مقدمه - بحث او نتيجه لري ؛ په دوهمه برخه کې په هغې دوو تېرېو باندې په دوو بحثونو کې مفصله څېړنه ده چې په دې توګه لومړۍ برخه د دې برخې له پاره د ننوتلو او مدخل بڼه غوره کوي ؛ دريمه برخه بيا هم په هغې موضوع ليکله شوې او د دې او بږده بحث يوه ادبي نتيجه‌ګيري يې بللای شو .

موږ د تاريخ دا جالبه مقايسه او عجيب مشابهت په دې وخت کې چې له وحشي روسانو سره زموږ مقدس جهاد په بشپړ قوت او د لوی خدای جل جلاله په مرسته په بري روان دی ، د لوستونکو مخې ته ږدو او د تاريخ د تېر مسير په بناء د روسانو په محتومه ماتېه حکم کوو او خپلو د رنو هېوادوالو او مجاهدينو ته دا وريادول غواړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې باید له تاریخ نه درس واخلي او د خپل وحشي دښمن د ماتولو له پاره له هغو لارو، چارو، ایثار، فداکارۍ او لوړې پېنې نه کار واخلي چې د دوی پلرونو د انګرېزانو د تېري په وخت کې کارترې اخیستی وُ.

تر دې لنډې یادونې وروسته هو ددې کوچنۍ رسالې لوستلو ته رابولو او د روسانو د بشپړې ماتې په هیله د اسرېزه سره رانغاړو او په موضوع پیل کوو.

په هینه

ح ، رفیع

پېښور ، کوزناکال

۱۳۶۳/۹/۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی برخه:

له «شاه شجاع» نه تر «ببرک شاه» پورې

پنځوس زره انګریزي پوځ ورپسې وو،
«شاه شجاع» بریت تاوول سپر د دفاع وو
خوی و لک خرسان ترمځ «ببرک» تر شا ته
دا دی ځکه «ببرک شاه» هم «شاه شجاع» وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ نه وایو چې تاریخ تکرارېږي خوله دې نه هم باید سترګې پټې نه کړای شي چې تاریخي هېوادونه د هغو پخوسیندونو تل اوتلکه لار ته ورته دي چې د پېړیو په پوړیو کې روانې او به په خپل قالب کې اچوي، تاریخي پېښې قالب بندي کوي او خپل ځانګړی اثر وربښني.
له دې ډول هېوادو څخه افغانستان یو تاریخي او تاریخ جوړونکی هېواد دی چې تمدن یې له تاریخ سره غبرګ رانښلېدلی او دشروندانه پخوس زره کلنې نښې نښانې یې په لاس کې دي. دا هېواد د پېړیو په اوږدو کې د راز - راز تېرې کوونکو او اشغالګرانو تر یرغل لاندې راغلی دی خو دې هېواد مسلمانو او مېړنیو زامنو د اتولتېری شننه کړي او یرغلګر یې په خپلو وینو لړلي دي.
لیرې نه ځو د موضوع د روښانتیا له پاره پر افغانستان باندې د وخت د لوی بنګېلاګر قوت انګرېز لومړی تجاوز او ددې وخت د لوی یرغلګر قوت روس لومړی تېری سره پرتله کوو، سره له دې چې ددې دوو تېریو زماني فاصله د یوې نیمې پېړۍ شاوخوا ده خو ورته والی یې ډېر سره زیات او د توجه وړ دی:
انګرېزان په ۱۸۳۹ع کال کې پوره ۱۴۵ کاله وړاندې له خپل تر پنځوس زره زیات لښکر سره د هېواد له ختیځ او جنوب ختیځ لورې څخه د «شاه شجاع» په نامه د یوه فراري سړي د حمایت په پلمه زموږ په هېواد رانوتل، د انګرېزانو تېری منطق دا وو چې موږ «شاه شجاع» پر خپل موروثي تخت کښېنوو او د حالاتو تر کابو کېدو وروسته به یې ته خپل هېواد ته ستنیږو. دا لښکر په ټولو عصري وسایلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نظامي تجهیزاتو سنبال ئې چې لنډیزېې دا دی:

«د بنګال ډویژن د جنرال کاټن په قوماندانۍ ۹۵۰۰ تنه، د بمبۍ ډویژن د سرجان کین په قوماندانۍ ۵۶۰۰ تنه، د جنرال د نکن زیرمه شوی لښکر ۴۲۵۰ تنه، د بمبۍ زیرمه شوی لښکر ۳۰۰۰ تنه، د شاه شجاع لښکر ۶۰۰۰ تنه، دده د زوی تیمور شاه لښکر ۴۸۰۰ تنه، د پنجاب د سکهانو مرستي مسلمان لښکر ۶۰۰۰ تنه، د سکهانو قوت الظهر ۱۵۰۰۰ تنه، چې ټول یې ۸۰ توپونه، ۹۴۰ تنه توپچیان او ۵۹۰ تنه مهندسین درلودل، داټول عسکر ۵۴۱۵۰ تنو ته رسېدل چې ۱۲۰۰۰ تنه یې د لوازمو کارکوونکي او ۰۰ ۳ سره یې بار وړونکي اوښان درلودل، هر جګي انګرېز یو نوکر درلود، هر فیل دوه مهترات او هر لښکر دوه سقاوات درلودل او لس بار وړونکي اوښان؛ هر آس یو مهتر درلود، د هرو شپاړسو تنو عسکرو یو آشپز او د هرو دریو اوښانو یو ساروان و؛ ترزندګري، نانبایان، قصابان، خیمه وهونکي، کسبګر او خرڅوونکي هم پردې «مجلل» لښکر ور زیاتېدل؛ اما انګرېزي افسرانو هر یوه افسر لس اوښان، یوه ګاو میښې رېږه، پنځه د سپرلۍ آسونه، دوه یابوګان او تقریباً شلو پینت تنه کارکوونکي او خدمتګاران درلودل، ورو سته انګرېزي میرمنې هم له یو شمېر میڅګو او هر یوه او تخت روانو سره په زیات تجمل سره د افغانستان میلمستون ته را ننوتلې. د افغانستان پرلارو باندې د دې «مجلل» اردو تېرېدل لکه د ملخانو سیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې وې چې د هېواد په کليو او ښارونو رالويدل او خوارۀ، وابنه او ميوې يې په خپله مخه کې له منځه وړل .» (افغانستان در مسير تاريخ ، د ارواښاد غبار تأليف ، ۵۲۳ مخ .) .

همدا راز روسانو په ۱۹۷۹ ع کال کې له خپل سل زرييز مجهز لښکر سره د افغانستان له شمالي او شمال لويديځ لوري څخه د خپل يوه فراري څېره خور ببرک تزارمل د حمايت په پلمه زموږ په وطن راتوی شول ، د روسانو ديري منطق هم دا و چې موږ ببرک د کابل پرتخت کښېنوو او د وضعې تر آرامېدو وروسته زموږ لښکر بېرته زموږ هېواد ته ستنيږي ، دې لښکر مکمل عصري تجهيزات درلودل او په دې تيرې کې هوايي تېری هم له دې کبله چې په دې يونيم سل کلن زماني واټن کې الوتکه اختراع شوې او پراختيايي کړې وه ، شامل و ؛ سره له دې چې د روسي متجاوز لښکر د مهماتو جزئيات تر اوسه په لاس کې نشته خو په زرهاوو ټوپونه او ټانکونه ورسره وو ، په سلهاوو الوتکې ورسره ملې وې او په دې سربېره يې ممنوعه کيمياوي او زهرلرونکې وسله هم له ځانه سره درلوده او په سلهاوو زره کله شينکوف او وژرونکې وسلې يې افغانستان ته له ځان سره راوړې .

د هر لوی توپير چې په دې دوو تېريو کې موجود و دا و چې شاه شجاع د انګرېز د لښکرو په مخکښ صف کې د کندهار له لارې وطن ته را ننوت خو ببرک تزارمل په افغانستان کې د روسي عسکرو تر ځای پر ځای کېدلو وروسته د روسي الوتکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټول بکس کې په پټه افغانستان ته را ننه ایستل شو. همدا راز شاه شجاع خپله واکمني (!) په کندهار کې په یوه غونډه کې اعلان او "تاج پوښي" ترسره شوه خو بیرته د مسکو او تاشکند له راډیوګانو څخه خپل رسمي رژیم اعلان کړ او د بریژنیف په وړاندې یې د هېواد پلورنې مراسم ترسره کړل.

انګریزانو د لاهور د درېي اړخیز تړون له مخې چې په ۱۸۳۸ع کال د انګریزانو، رنجیت سنګه او شاه شجاع ترمنځ شوی و، افغانستان اشغال کړ او روسانو د هغه تړون له مخې چې په ۱۹۷۸ ع کال یې له خپل بل نوکر "تره کي" سره په مسکو کې لاس لیک کړی و، د افغانستان په اشغال لاس پورې کړ.

افغانانو ته کله چې څرګنده شوه چې د افغانستان واکمن شاه شجاع نه بلکه مکناټن دی او انګریزان د هېواد په ټولو چارو کې لاس لري، نو وسله یې راپورته کړه او په ټول هېواد کې یې په پاڅون لاس پورې کړ، د دې ملي قهر منطقي نتیجه د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر د دوهمې نیټې ملي پاڅون و چې د کابل او شاوخوا خلک د ملي مشرانو تر قوماندې لاندې را پاڅېدل، د خپلو لاسو په وسله یې بالاحصار تر اور لاندې ونیو او د هېواد پاکه خاوره یې د دښمن تر پښو لاندې په اور بدله کړه.

همدا راز له هغې ورځې نه چې روسانو د ۱۳۵۷ لمریز کال (۱۹۷۸ع) د غوایي د کودتا له لارې خپل نوکران واکمنۍ ته ورسول او زموږ پرپاکه خاوره یې غیر مستقیم تیری وکړ او زموږ سیاسي سرنوشت یې تر لاسه کړ. افغانانو د موضوع له درک سره سم ټوپک ته لاس کړ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

محلي قيامونو ورو- ورو د ملي پاڅون بڼه غوره کړه، عسکري
او ملکي پاڅونونه وشول او د روسانو پر استعماري اداره وژونکي
او درنې ضربې وارد ې شوې، په ۱۹۷۹ع کال کې پر افغانستان
باندې د روسیا نوی وسله وال تېری د عمومي انقلاب سبب شو چې ورځ
په ورځ يې لمن پراخه او بريد يې د توجه وړ شول او اوس لکه
څرنګه چې د ۱۸۴۱ع کال د نومبر په دوهمه نېټه چې کابل د مجاهدينو
تر محاصرې لاندې و، د ا تاريخي ښار د اسلام او وطن د غازيانو
تر زړورې محاصرې لاندې راغلی دی .

د شاه شجاع په دوره کې هم دولتي اداره او افغاني عسکر
د انګرېزانو په خدمت کې وو او اوس هم داسې ده؛ په هغې وخت کې
هم دې خوار ساتل شوي څو عسکر وو او د پياوړي ايمان په
وسله سنبال ملت خپله تېره توره خپل د ښمن ته وښودله او
اوس هم .

هغه وخت هم د شاه شجاع بادارانو، برنس او مکناټن د مجاهدينو
د تېرې تورې له لاسه يو په بل پسې د جهنم لاره ونيوله او
اوس هم د ببرک بادارات بريژنيف، اندروپوف او چرنینکو د مجاهدينو د ميرانې
او نه باور کيدونکو بريو له امله زړه چاودي د دوزخ کندې
ته روان شول .

د انګرېزانو په ځواک کې هم هغه ټول انګرېزي عسکر چې د
لته بند له لارې نه کابل ته راغلي وو په هغه لاره کې
جهنم ته وليږل شول او اوس هم هغه روسي عسکر چې د سالنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تونل له لارې کابل ته راغلي په همغه لاره کې جهنم ته ليږل کيږي .

د افغان او انګريز په لومړی جنګ کې د برنس اومکناټن تر وژل کېدو وروسته د شاه شجاع د وژل کېدو وارهم را ورسېد او اوس هم د بريژنيف او اندروپوف ترنهه چاودي کېدو او جهنم ته تر رسېدو وروسته د ببرک تزارمل د وژل کېدو موقع رالنډه شوې ده .

د شاه شجاع د دورامې په پای کې بيا هم شاه شجاع د اميرانه وکړه چې د انګريزانو له هغه قرارداد نه يې غاړه وغړوله چې له ملي مجاهدينو نه يې ژمنه اخيستې وه چې انګريزان به شاه شجاع له ځان سره بيايي او افغانستان به دده ته په برتا نوی خاوره کې معاش ورکوي او په مقابل کې به دوی امير دوست محمد خان بيرته افغانستان ته را ستنوي خو شاه شجاع ددې ترون په خلاف له انګريزانو سره تر تلو ته په افغانستان کې وژل کېدلو ته ترجيح ورکړه او هدلته د مجاهدينو په لاس د خپلې لوېې ګناه په کفاره کې ووژل شو خو له ببرک سره دا شجاعت هم نشته او چې دا ئن روسان له افغانستان نه يښې سپکولو ته اړ شي نو دی به روسانو ته زاری کوي چې تر ځان ورانديې ماله افغانستان نه وباسئ خو وخت به تر وخت تېر وي او روسان د خپل خصلت له مخې مغلوبيان په نيمه لاره کې پرېږدي نو بيا به دوی ترې ځئ او ببرک به جبراً مجاهدينو ته پرېږدي او بيا به هم د تيښتې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

همغو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوري او د مجاهدینو په
لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کېږي .

په نتیجه کې باید ووایو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی
تېری همغه لار چې یوه نیمه پېړۍ وړاندې د انګریزانو لومړی تیری
وهلی وه ، په ځنه کې لري او موږ داسې ورځې ته سترګې په لاریو
چې د دې دوو تېریو د پیل او پای ټکي په خپل تاریخ کې سره ونښلوو
او د دواړو تلونکو تیري کوونکو له پاره یې د عبرت د یوه لوی درس په
توګه پرېږدو!

هو! دا ورځ ډېره لنډه او نږدې ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله
د حق او حق پالونکو ملاتړی دی :

لا تر اوسه یې ماغزه په قرار نه دي
چا چې ما سره وهلی سر په سنګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه برخه :

د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې

چې

د هرې پاڼې یو مخ تور او بل طلایي دی

د „انګریز" جهاني زور دلته اوبه شو
په „زاریو" د „تزار" نوی لښکر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ پانه

په ۱۹۳۸ کال پر افغانستان باندې د انګریزانو

لومړی تیری

او د ۱۸۴۱ کال د نوامبر په دوهمه نیټه د افغانانو

ملي پاڅون

په نولسمه پیړۍ کې په افغانستان کې د اقتدار جنګونو او د واکمنې کورنۍ ، کورنیو شخړو د افغانستان هغه پیاوړې ستر واکي (امپراتوري) چې لوی احمدشاه بابا یې بنسټ ایښی و ، ډېره کمزورې کړې وه ، او بې ځواکه کړې او د دې زمینه یې برابره کړې چې د روس او انګریز ښکېلاګرو ستر واکو افغانستان د خپل استعماري رقابت ډګر وګرځوي .

انګریزانو ته د قدرت د وږي شاه شجاع پناه ور وړل او دا حالات داسې وګرځول چې انګریزان تر روسانو وړاندې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په لاندې ګولو سره د آمو سيند ترڅنډو پورې ځان ورسوي ؛ د ۱۸۳۸ع کال په جون کې له فراري شاه شجاع سره د لاهور مثلث تړون کول د دې تجاوز عملي پيلامه وه ؛ انګرېزانو ديري اعلاميې په ترڅ کې امير دوست محمد خان په دې تومتي کړ چې ګويا د روس په مرسته له افغانستان سره د « پېښور » بيا ترلاسه غواړي ، دوی په دې اعلاميه کې « بارکزي » سردارانو د حکومت « غاصبين » وبلل او د افغانستان واکمني يې د « سدوزيو » « قانوني حق » بلله ، د « بارکزو » په وخت کې يې د افغانستان وضعه « ګډه وډه » وښوده او په اعلاميه کې يې زياته کړه چې د اګډوډۍ هغه وخت له منځه ځي چې شاه شجاع د انګرېز په پوځي مرسته بېرته په خپل « موروثي تخت » کېښنول شي او په دې توګه به د برتانوي هند « تماميت » تأمين او د افغانستان د ملت « اتحاد » به ټينګ شي .

د همدې منطق په بناء انګرېزان پر افغانستان باندې د تېري په تياري بوخت شول ، د سفر بري امر يې وکړ ، د شاه شجاع په لاسليک يې په افغانستان کې زيات شمېر ابلاغيې نشر کړې چې پکې ويل شوي وو : د افغانستان د سلطنت حقيقي او شرعي وارث ، اعليحضرت شاه شجاع د غازي احمد شاه بابا المسمی د اوګمډ زايي ورور ، د تاج او تخت غاصبان دي نو دادی د افغانستان « اصلي پاچا » له « خپل لښکر » سره د خپل پلرني تخت د نيولو په نيت خوځېدلی دی او د هندوستان د انګريزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرې چې دی یې دروند میلمه ؤ دده په ملتیا کې ورسره روانې دې څو په خپل پلرنی تخت باندې دده «جلوس» ووینی او «مبارکي» ورکړي بیا به دا دوست لښکر بېرته له افغانستان نه ووزي او هندوستان ته به راوګرځي شي .

له شاه شجاع سره دا روان «مبارکی ویونکی» «دوست» لښکر چې تر وله شمېره یې شل او پنځوس زره یو سل او پنځوس تنه کېده او اوپیا توپونه او د وخت مدرنه او قوي وسله ورسره وه ، له بشپړو تجهیزاتو سره را روان شو ، پتیبل شوې وه چې دا «محدودي قواوې» د خیبر له لارې ننګرهار او د سیند او بلوچستان له لارې کندهار ته ننوزي . د سیند له خوا راروانې قواوې د ۱۸۳۹ع کال د جنوري په شلمه نېټه د سند د سیند ښنډوته را ورسېدې ، په فبروري کې تر سیند راپورې وتې او په ښکارپور کې له شاه شجاع سره یو ځای شوې ، په افغانستان کې د انګریزانو اصلي پاچامکناتن چې ظاهراً د انګریز د سفیر په توګه ؤ ، ورسره ؤ .

د خیبر له لارې را روانې قواوې هم یوازې نه وې د شاه شجاع زوی شهزاده تیمور ورسره ؤ چې په دېرو اعزاز یې را روان کړې ؤ .

انګریزانو په خپل دې پروګرام کې هڅه درلوده داسې وښیي چې شاه شجاع د افغانستان «خپلواک» پاچا دی او ورسره راغلی انګریزي لښکرې تر فرمان لاندې او څو ورځني میلمانه دي . له همدې امله دوی په کندهار کې د شاه شجاع د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج پوشۍ په وخت انګریزي عسکر په داسې ډول د شاه شجاع په مخ کې تېر کړل چې انګریزي بیرغونه یې د «احترام» په توګه ځوړند کړي وو او کله چې دی پر تخت کښېناست دده په درناوي کې یې د توپونو (۱۰۱) ډزې وکړې، بیا نو د انګریزي لښکرو قوماندان جنرال کین او په افغانستان کې د انګریز سفیر «مکناټن» د پاچا «حضور» ته ورغلي شول او د انګریز د حکومت په نمایندګۍ یې مبارکه ورکړه؛ په ختیځ افغانستان کې یې ملاسي وکړل، شهزاده تیمور یې چې د ربفتي جامې یې اغوستې وې په ورېښمین مسند کښېناوه، دواړو خواوو ته مأمورین او عسکر د «احترام» په ډول ودرېدل او انګریزي افسرانو مبارکه ورکړه، دا د انګریزانو د تجاوز د پردې مخ او رو پوښ و؛ ددې تر شا یې جواسیس خواره کړل، پیسې او آوازې یې خپرې کړې، د کابل د پاچا امیر دوست محمد خان د واکمنۍ د نا مشروعۍ په سر خبر کې یې د خلکو ذهنونه «تنویرول»، غوښتل، مشران او محور خانان او نور لروښکي کسان یې په شاه شجاع راټولول، څوک چې په پیسو او دسیسو وغولېدل راټول او چا چې مقاومت کاوه له منځه یې وړل.

انګریزان په داسې حال کې چې شاه شجاع یې په مخ کې راروان و د ۱۸۳۹ع کال د اپریل په ۲۵ مه نېټه کندهار ته ننوتل او د حکومتي قواوو له جزوي مقاومت نه وروسته یې کندهار تسخیر کړ، د مې په اتمه نېټه یې د شاه شجاع تاجپوشي ترسره کړه او نړۍ ته یې ورځ څرګندوي د افغانستان پردې خودمختار (۱) پاچا

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې او هغه فقره داین ترهونړ لاسلیک کړې چې په هغه کې مثل شوې وه ، انګریزي مسلمانه عسکر به د تل د پاره په افغانستان کې پاتې او لګښت به یې د افغانستان له خوا ورکول کیږي ، افغانستان به له بل یوه اروپایی هیواد سره هم روابط نه لري او تجارتي چارې به یې هم د انګریزي دولت د ایلچي په خوښه ترسره کیږي .

پرنګیانو له خپل دا وارد کړي پاچا سره په کندهار کې تر دوو میاشتو تېرولو وروسته د کابل په لور د راتلو اراده وکړه ، په کلات کې غلجیو خورې ورې حملې پرې وکړې او کله چې غزنۍ ته راغلل له تېرېدو وروسته له ښار سره مخامخ شول ؛ غلجیو ښا له خوا پرغل پرې راووړ ، دوی سنګرونه جوړ ول او لا برېدې ته ټکړې خوشاه شجاع په بېړه د انګریز قواوې ور واستولې او غافل کېږي کړل ، غلجي غازیان یو برخه شهیدان او یوه برخه یې اسیر شول چې د اسیران هم د انګریزانو د کمپ په مخه کې د قربانۍ د پسونو غوندې حلال او شهیدان شول ، انګریزانو غوښتل د وحشت له لارې افغانان وویروي چې « تسلیم » شي او له جهاد نه لاس واخلي . له انګریزانو سره د غزنۍ ښار د ټینګې کلا د تسخیر توان نه و ، سردار غلام حیدر خان بشپړ نظامي ترتیبات نیولي وو خو دوی له یوه بل سردار عبدالرشید نومي نه استفاده وکړه ، د هغه د خیانت له امله یې د غزنۍ ښار کابلي دروازه د شپې له خوا والوزوله ، انګریزي قواوې کلا ته ننوتلې ، په ښار کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننه کوڅه په کوڅه د لاس او ګرېوان جنګ پیل شو تر دوولس سوو زیات کسان شهیدان شول، جنګي بندیان یې شاه شجاع ته ور وستل خو له ځانه خو کیږو سره یوه بندي پرې غږ کړ: «د پرنګي نوکره!» او له دې سره ټول بندیان حلال کړای شول.

امیر دوست محمد خان په ارغندي کې له خپلو عسکرو سره ناست و او د «څه به کیږي؟» انتظار یې یوست، کله چې په غزني کې د انګریزانو له وحشت نه خبر شو په ډېر تلوار یې عسکر پریښودل او د اوږه د کوتل له لارې د بامیان او خلم په لور روان شو او «تریې» ته یې په «خرېې» ترجیح ورکړه، کابل یې واکمنه شو او انګریزانو له خپل را وستلی تولواک (؟) سره په کابل ننوتل او د بالاحصار په ارګ کې یې په بشپړه خاطر جمعې واړول. د کابل خلکو لاس پوڅي پاچا ته په کرکه، نفرت او حیرت کتل او انګریزانو هم چې ځان پر افغانستان «مسلط» کنهلی و نو یې د شاه شجاع ظاهري نازول او پاچا ـ پاچا کول هم پریښودل او په ډېره بې اعتنایي یې مستقیماً په حکمروایي لاس پورې کړ او مکناټن نور په افغانستان کې «سفیر» نه بلکه «تولواکمن» و.

انګریزانو په افغانستان کې د خپلې دایمي استوګنې په غرض په نظامي تأسیساتو او د قشلو په جوړولو لاس پورې کړ او یو شمېر اضافي قوا یې په دې نامه چې هوښ عملاً له افغانستان څخه وزو بېرته ولېږلي او د خپل واک او ځواک په استحکام یې لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري کړي .

له بلې خوا افغانانو د خپل خصلت له مخې خپل دښمن په خپل کور کې نشوی لیدلی ، د هېواد په کوټ - کوټ کې ګنګوسې وې ، د ټینګار تیاری نیول کېده او د پاڅون ، د ملي غورځنګ او د ملي یون .

ددې لوی قیام لومړنۍ خښتې هماغه واړه محلي او خواره واره یرغلونه وو چې د کندهار - کابل پر لاره پر شاه شجاع او دده پر دوست لښکر د کلات غلجیو پیل کړل ، په غزني کې خلکو مېړنی ټینګار او مقابله وکړه او کله چې شاه شجاع (!) او دده باداران په کابل کې استوګن شول د زړه ملي خلک پاڅېدل چې په وحشت سره وکوټل شول ، بیا چې خپلواک (!) پاچا ننګرهار ته یو نمایشي سفر کاوه د کونړ خلکو د پاچا او دده د دوستانو پر ضد پاڅون وکړ چې د توپونو په خوله غلي کړای شو ، وروسته جبار خېل پاڅېدل خو انګرېزانو په بیړه هر پاڅون ځای په ځای غلی کاوه د اپاڅون یې هم غلی کړ ، افغانان ددی پر ځای چې دا «وحشت» یې وویروي نور هم جري او زړه ور شول ، خوګیانو دې بېګانه دولت تر دمالیې له ورکولو نه سر وغړاوه او د حصارک غلجي یو ځل بیا پاڅېدل او د کابل - ننګرهار لاره یې تر تهدید لاندې ونیوله ، د اد ۱۸۳۹ ع کال خواره واره قیامونه وو ، ددې قیامونو نتیجه دا هم وه چې شاه شجاع (!) خپل ځان وپېژاند او پوه شو چې زه «څه یم ؟» له مجاهدینو سره یې د تماس هڅه وکړه خو د انګرېز تر بشپړه څارنه لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وُ او فرمانونه یې د انګریزانو لاسونو ته ولوېدل او یله نتیجه یې داوه چې په ۱۹۴۰ع کال کې ددې قیامونو لمن ډېره خوره شوه د حصارك د غلجیو جبهه پیاوړې پاتې شوه او په خوره کابل کې یې دیوه برید په ترڅ کې د انګرېزانو لویه قوه تس نس کړه، هغه وخت د کوهستان او نجراو خلك هم راولاړ شول او د جهادملاوې یې وتړلې، د کندهار خلك هم پاڅېدل او انګرېزي فرماندار یې وواژه.

هلته امیردوست محمدخان بخارا ته تر تېښتې وروسته بېرته شمالي ولایاتو ته راغبرګ شو او خلکو یې هېوادنه ملاتړ ورسره وکړ، له کندزنه له پنځه زره لښکرسره بلخ ته روان شو، له خلم نه هم پنځه زره لښکر ورغی، لښکرې له انګریزانونه ماته وخوړه خو پاچا د کوهستان او کاپیسا مجاهدینو په بلنه شمالي ته راغی دلته نور مجاهدینو د ملي رهبر(!) په توګه ومانه او له انګرېز سره بریالی جنګ روان وُ، انګرېزانو په جنګ کې شرمېدلې ماته وخوړه خو پاچا یو ناڅاپي د جنګ له مېدانه ورك شو، له خپل باوري دوست سلطان محمدخان سره د کابل په لور روان شو، د ۱۸۴۰ع کال د نومبر په څلورمه نېټه کابل ته ورسېد، هلته دیگر میهال وُ، مکناټن له ښکار نه ارګ ته روان وُ چې د پاچا ملګری سلطان محمدخان ورغی او ورته ویې ویل: «امیردوست محمدخان را ورسېد!» مکناټن په وارخطایي وپوښتل «له لښکرسره؟» ده ویل «نه!» امیر ورورانندې شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکناتن ته ورغاړه ووت او قصر ته له ننوتلو وروسته یې خپله توره مکناتن ته تسلیم کړه چې بیا تر معاهدو او مفاهمو وروسته هند ته واستول شو؛ د شمالي مجاهدینو د پاچا په ناڅاپي ورکېدو پریشانه وو خو کله چې خبر شول : پاچا له جګړې میدان نه د دښمن ته تېښته وروکړه ډېر حیران شول خو پریشان نه شول ځکه چې د دښمن ماتول او د خپل هېواد آزادي ګټل یې خپل اسلامي او ملي فرض باله؛ دوی لکه زخمي زمري په خپل ټول قوت د دښمن په عسکري قشله ورتوی شول، زیات شمېر یې د دوزخ مېلمانه کړل او پاتې ترې وتښتېدل، هغه وخت په هلمند کې هم د جهاد یوه لویه جبهه جوړه شوه او په ننګرهار کې سنګوخېل پاڅېدل چې په دې ډول په ۱۸۴۰ع کال کې د جهاد لمن ډېره خوره شوه او د افغانستان په هره برخه کې جبهې جوړې شوې .

د ۱۸۴۱ع کال شرمی له ورو ورو قیامونو سره په آرامۍ تېر شو خو په اپریل کې یې بیا قیامونه ګړندي او پیاوړي شول، له یوې خوا د جهاد حلقه لوېېدله او په ټول افغانستان کې خورېدله او له بله پلوه د مرکز (کابل) په لور د احلقه د تنګېدو په حال کې وه او د انګریزانو د تنفس لارې یې بندولې؛ د کلات غلجیو په اپریل کې یو ځل بیا په انګریزي قواؤ بریالۍ حمله وکړه، په جون کې د کندهار علیزیي پاڅېدل؛ انګریزانو په مجاهدینو کې د نفاق اچولو له پاره کسان واستول خو بریالي نه شول . په هلمند کې له دښمن سره خونړۍ جنګونه پیل شول، د غزني خلکو په جولای کې د کابل-

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهار لاره بنده کړه او د انګریزانو یوه لویه قوه یې چې کندهار ته تلونکې وه ، تس نس کړه ؛ د دسمبر په میاشت کې په کرد بېزکې د ناوې خلکو یو بریالی پاڅون وکړ ، په ۱ اکتوبر کې د کوهستان او حصارک مجاهدینو په ګډه سره له کوهستان او تګاب نه تر بتخاک پورې دا نتوله بیمه انګریزانو ته د اور په تېره ید له کړه ، د انګریز ورلېږل شوې قواوې یې وار په وار له منځه یوورې او د کابل په لور را لنه شول ، د اکتوبر په ۳۰ مه نېټه په بنارکې د سیاه سنګ په عسکري چوڼۍ مجاهدین لاس بری شول او نور مجاهدین په بنار کې د دښمنه د یوه عمومي پاڅون په لټه کې وو؛ تر اوسه د جهاد مشران په خپل - خپل ځای کې په جهاد بوخت وو، واحده رهبري او د جهاد د لار ښودنې له پاره یې قبلي مفاهمه نه درلوده ، مجاهدینو ددې خلا د ډکولو له پاره هم کار وکړ ، د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر په لومړۍ شپه د مجاهدینو مشران د عاشقانو عارفانو سره لنه په باغ نواب کې په یوه کور کې سره راغونډ شول ؛ امین الله خان لوګری ، عبدالله خان اڅکزی او نور د جهاد مشران د عمومي پاڅون د طرحې په جوړولو وغږېدل؛ د جنګ قوماندانان ، نائب او یوه انقلابي شورې یې جوړه کړه ، د دښمن مکتوبونه یې ضبط او مخابرې یې تر کنترول لاندې راوستې او په لوړ تدبیرې د قیام د بریالی کېدلو ټولې خواوې وسنجولې او بیا یې نوپرېکړه وکړه چې سبا به د نومبر په دوهمه نېټه (چې د عقرب له ۱۰ سره سمون خوري) ملي عمومي پاڅون کېږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پاک قرآن سوګند واخیست شو او سبا لمانځه مل عمومي قیام په ټولو جوماتونو کې اعلان او له لمانځه او دعا وروسته پیل شو، د کابل ښار ټول د کاڼونو وتړل شول د «الله اکبر» ملکوتي غږونو د کابل ټوله فضا ونیوله. مجاهدین په خرابات کې د برنس په کور ورغلل، ده د پیسو او رشوت وعدې ورکړې خو مجاهدین پرې ورتوی شول، په کوڅې او پوړې کې او څو شیبې وروسته یې ککرۍ د کابل په څوک کې ځړول شوې وه؛ په ښار کې د انګریزانو ټولو کورونو ته اور ورته شو، مکناټن د بی بی مهرو قشلې ته وتښتېد، له بالاحصار نه د انګریزانو یو کنډک مجهز عسکر ښار ته راووتل، خو له بامونو نه په ډبرو ویشتل، ایشېدلي اوبه یې پرې راتویولې او سنجونه یې پرې راغورځول او کله چې د مجاهدینو صفونو ته راورسېدل د لاس او ګرېوان په جنګ کې دا اوه سوه کسه د پښتنو غونډې حلال او دوزخ مېلمانه شول، شاه شجاع خپل زوی تیمور د خلکو آرامولو له پاره راولېږه خو ده چې وضعه ولیده مجاهدین یې د دښمن په مقابل کې تشجیع کړل او ځان ته یې نجات ورکړ.

انګریزانو کابل ښار له بالاحصار نه د توپونو تر اور لاندې ونیو، خو ددې توپونو ډزو د قهرېدلو او پاڅېدلو خلکو احساسات نور هم توپاني کړل، دا وخت د شاه شجاع د دربار افغاني کارکوونکو هم د جهاد صفونو ته راودانګل او دی یې یوازې پرېښود، ۷۵۰ تنی نېږدې هم له کورونو نه راووتلي او د مجاهدینو په صف ورګډ شوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېزان د بي بي مهرو او نورو عسکري قشلوته را غونډ شول او هلته یې دفاعي جنګ غوره کړ، د قیام مشران د جهاد او عملي جنګ مشران هم وو او دښمن ته د ننګ په ډګر ولاړ.

د نومبر په دریمه نېټه د انګرېزانو دفاعي کلاوې هم بېچ نه شوې او مجاهدین ترې تاوراتاو شول او د او وخت د کوهدامن، کوهستان، غلجیو، لوګر، میدان، وردګو او ننګرهار ته د نورو لښکرو سیمو مجاهدین هم را رسېدلي او د کابل له مجاهدینو سره یو ځای شوي وو؛ د نومبر په څلورمه نېټه د انګرېزانو د غلې لوی ګودام او زیاتې جنګي کلاوې مجاهدینو لاندې کړې او د نوامبر تر اورمې نېټې پورې انګرېزانو ته یوازې بالاحصار او د بي بي مهرو لویه جنګي کلا وریاتې وو.

انګرېزانو د جلال آباد یا کندهار له لارې د انګرېز د امدادي پوځ د راتللو انتظار درلود خو دا پوځونه هم مجاهدینو د کابل - ننګرهار او کابل - کندهار په لارو کې له منځه وړي وو. انګرېزانو په جنګ سر بېره له دسیسو او پیسو نه هم کار واخیست او د جهاد لوی مشر غازي عبدالله خان اشکزی د همدې خیانت ښکار شو او عبدالعزیز نومې د شاله خوا حمله پرې وکړه چې د نوامبر په ۲۹ نېټه داسې وخت چې د مجاهدینو مورال د تقویې له پاره په زخمي حالت کې له کوره راووتلی او په آس سپور و شهید شو؛ میرمسجدي خان مسموم کړای شو چې د نومبر په ۲۶ مه نېټه شهید شو خو جهاد غلی نشو او د نوامبر په ۲۵ م او ۲۸ مه نېټه سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد اکبرخان او محمد شاه خان غلجي د جهاد په مشرانو ور زیات شول او دا خلا یې ډکه کړه.

انګرېزان مجبور وو او د دسمبر په میاشت کې چې له هرې خوا نا امیده شوي وو سولې ته حاضر شول او د سولې د تړون یوه مسوده یې ملي مشرانو ته واستوله څو هغوی یې مقابلتاً مسوده تیاره کړه چې له افغانستان نه یې د انګرېزانو بې له قید او شرطه وتل، افغانانو ته د درنې وسلې پرېښودل، بیا د افغانستان په لور د تلو له پاره کابل ته نه کتل یې مهم ټکي وو؛ مکناټن د دسمبر په یوولسمه دا مسوده له ملي مشرانو سره لاسلیک کړه، مکناټن ډېر ژر له شوي تړون نه غاړه غړول غوښتل او د دسیسو له لارې یې ورته ارتباطونه ټینګول او د ملي مشرانو تر منځ یې درز اچول غوښتل چې دوی بیا په پټه کې په ډېر صمیمیت د انګرېزانو د دسیسې سره افشا کړلې او د همدې منافقت نتیجه وه چې مکناټن هم سرپکي وخوړ او د دسمبر په ۲۳ نېټه د مجاهدینو تر تیغ تېر شو.

انګرېزانو سره له دې چې له کابل نه د وتو تړون لاسلیک کړی و خو بیا یې هم زړه ته نه لوېده چې یوه لویه استعماري امپراطوري دې د یوه واړه ملت له لاسه داسې شرمېدلې ماته وخوري نو د نوو قواوو د رارسېدو په تمه یې په وتلو کې ځنډ کاوه خو مجاهدینو فشار پرې اچولی و چې ډېر ژر باید ووزي، د انګرېزي امپراتورۍ حیثیت نور د خوندي کېدونه و د ۱۸۴۲ ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال د جنورۍ په ۶ مه نېټه د کابل تخليه پيل شوه، په سره ژمي کې بې سره انګرېزان په بد حال په وتلو شول، د سمار له لمر ختو سره يې د کابل له قشلې نه په وتلو پيل وکړ او تر لمر لوېدو پورې يې قشله تخليه کړه، مجاهدينو د دوی تر وتلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لمبو په رڼا کې تر ډېره ځايه د وی ځان ته لاره تا کله؛ انګرېزانو بيا هم تمه درلوده چې د ننګرهار نه به انګرېزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به يې په بري بدله شي، مجاهدين پوه شول، د ورځې به يې د تړون په اساس د انګرېزانو ساتنه او څارنه کوله خو د شپې به له خورد کابل نه تر جګدلک پورې محلي افغانانو يرغلونه پرې کول او د دښمن عسکر به يې له منځه وړل، د جنورۍ تر ۱۳ مې نېټې پورې چې انګرېزان د جګدلک له غاښې اوښتل د انګرېزانو له اوولس زرېز لښکر نه يوازې يو اکټر برايډن ژوندی پاتې شو چې ننګرهار ته يې د انګرېزي پوځ د تباهۍ خبر ورسولای شو.

په دې ډول يوې لويې امپراتورۍ له يوه وړه او بې پاچا ملت نه تاريخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او هماغه و چې په ټوله نړۍ کې يې ماته شروع شوه او يو وخت داسې هم راغی چې د الوی استعماري ښامار زموږ له کاونډه نه هم ورتښتول شو او په زرهاؤ ميله له موږ نه لرې ولاړ او د استعمري يې له کومې څخه ووتلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقدیر داسې ښېښه کړه چې د افغانستان بل همسایه استعماري
قوت ته هم د تېري وار ورسېد، د ۱۹۷۸ - او - ۱۹۷۹ ع کلونو په
اپریل او دسمبر کې یې پر افغانستان دوه پرلهوين تېري وکړه. پر
افغانستان باندې د انګرېز لومړي تېري او د روس
لومړي تېري د زمانې په لحاظ څه کم یوه نیمه پېړۍ فاصله لري
خو د پېښو تسلسل یې تر ډېره ځایه سره ورته دی او د تاریخ د
تکرار بڼه یې غوره کړې ده نو ځکه موږ د انګرېز د لومړي تجاوز
پاته هم دلته را اخلو او د موضوع د بشپړتیا له پاره د روسانو
د لومړي تېري پاته را اړوو او په تېریو کې یې مطالعه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه پاڼه

په ۷۹ - ۱۹۷۸ع کلونو کې پر افغانستان باندې د روسانو دوه پړاوېز تېری او د افغانانو ملي پاڅون

په شلمه پېړۍ کې مو کورنیو شخړو، اغتشاشونو او د واکمنو کورنیو د اقتدار پر سر قابتونو د افغانستان هغه ځواکمنه خپلواکي چې د لوی خدای جل جلاله په مرسته، د اعلیحضرت امان الله خان په اراده او د ملت په همتونو لاسته شوې وه له خپل اصلي مسیر نه وایستله، افغانستان یې د بهرنیو لاسو محتاج کړ، د اقتصادي او فرهنګي پرمختګ لاسونه له هرې خوا ورته شول، ځوینه خپلواکي تش په نوم پاتې شوه او د دې زمینه یې برابره کړه چې افغانستان د شرقي بلاک کوړې ته ور ټېل وهل شي.

دا وخت د هند او پاکستان په آزادېدو لوا و جوړېدلو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېز زمونږ له کاونډ نه تللي وو او هم د عربي استعمار ځکه چې
د امریکا په لاس کې وه؛ امریکا له روس سره د نړۍ د
وېش (۱) په طرح کې افغانستان د خپلو ګټو له ساحې څخه ایستلی
وو او له بلې خوا د روسانو سره او خوږېږي ښکېلاک زمونږ په
پوله ولاړ وو، له غیرملي حکومتونو سره یې د دوستۍ په جامه
کې تړونونه کول، د اقتصادي، فرهنګي او نظامي بېلا بېلو
تشبثاتو له لارې یې په افغانستان کې ځان ټینګاوه، له یوې
خوا یې زمونږ عسکري ته لاره وکړه او له بلې پلوه یې په ۱۳۴۳ش/
۱۹۶۵ع کې د «خلق» د باند په جوړولو سره زمونږ په هېواد
کې یوه پخه سیاسي اډه جوړه کړه، که څه هم د «خلق» باند
له ملت نه تجرید وو خو د روس په مالي او عملي سپورت یې تاداؤ
پوخ شو او د بې تجربې ځوانانو په مغزونو کې یې ریښې وزغلولې
لکه څرنګه چې د ښکېلاک قانون دی په یوه امسا تکیه نه کوي
ځکه کېدی شي چې ورسته شي او اتکاء یې له منځه ولاړه شي
او هم ښکېلاک په یوه هېواد کې دوې رقیبې ډلې یا کسان ساتي
څو دواړه په رقابت سره یو تر بل بنې غلامۍ ته حاضر شي او
هم د قدرت په وخت کې یو په تخت کېنوي او بل له ځان سره
د ذخیره وساتي او که پر تخت ناست غلام غاړه غږوله نه او یا یې صادقاً
غلامي نه کوله نو په دې ذخیره غلام یې د فشار د قوې په حیث
وویروي او یا یې هم مستقیماً پر ځای کېنوي - دا کار په نولسمه
پېړۍ کې انګرېزانو هم کړی وو، د امیر دوست محمدخان د واکمنۍ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت کې شاه شجاع د انګریزانو په غېږ کې وو او بیا چې کله
شاه شجاع پر تخت کښېنول شو نو امیر دوست محمد خان یې په غور
کې ورته کښېنولی وو. روسانو هم د یو هداسې هدف له پاره په
۱۳۴۵ / ۱۹۶۶ع کال د خلق بانډ پر دوو برخو «خلق» او «پرچم»
ووېشه، د پرچم پالیسي یې داسې وټاکله چې له حکومت سره
هم لاره ولري، بېرته به له یوې خوا ظاهرشاه ته هترقي پاچا وایه
او له بلې خوا یې خپل بانډ له محمد داود سره لنډ کړ او د هغه تر
بشپړ حمایت لاندې راغی، سردار داؤد د ۱۳۵۲ش ۱۹۷۳ع کال
کودتا د هدوی په ملاتړ وکړه او پرچمیان د وزارتونو پر څوکیو-
کښېناستل او خصوصاً د کورنیو چارو د وزارت له خوا د اولسوالیو
په سلو کې نوي څوکۍ هدې پرچمیانو ته وسپارلی شوې، پرچمیانو
د رشوت اخیستلو او نورو فجایعو له لارې د سردار داؤد حکومت
ډېر بدنام او د خلکو نفرت یې ترې پیدا کړ، دا د روسانو له خوا
ور سپارل شوی پروګرام وو؛ داؤد ډېر ژر له خلکو نه تجرید
او د عام نفرت ور شو څو کله چې داؤد په ځان پوه شو او غوښتل
یې چې له دې دام ته غاړه خلاصه کړي، روس د خپلو ذخیره
ایجنټانو په وسیله په بېړنۍ او عاجل ډول د خلق او پرچم بانډ ونه
سره یو ځای کړل او د دواړو د ګډ عمل له لارې یې د یوې خونړۍ
کودتا طرح وکړه، روس په دې لوبه کې د پردې تر شا هر څه مهیا
او چمتو کړل او د پردې پر مخ د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه نیټه
(د ۱۹۷۸ع کال اپریل) خلقیانو او پرچمیانو خونړۍ کودتا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل کړه او څرنګه چې له یوې خوا د سردار داؤد حکومت له خلکو نه تجرید ؤ ، له بلې خوا یې ایډیالوژیه او بې خاصیته ؤ ، له بله پلوه مهمې چارې د بې کفایته کسانو په لاس کېښې وې او له بلې خوا داؤد ډېر مغرور او په ځان غاوره ؤ ؛ په یوه ورځ کې یې بریالي شول او په دې وسیله روسانو پر افغانستان باندې په ۱۹۷۸ع کال کې خونړۍ خو غیر مستقیم تېری وکړ .

روسانو پر افغانستان باندې د دې په زور ور تپل شوي حکومت ترکیب په داسې ډول راغونډ کړ چې د قدرت تر له د خلقیانو لور ته درغه کړي او د خپل استعماري پلان له مخې پرچمیان د اقتدار جنګ ته اړباسي ؛ ببرک له دې وېش نه ناراضه شو او یو ځل بیا یې له خلقیانو سره زړه دښمني رانوې کړه او د روسانو د تر سره شوي هدف له پاره شوی اتحاد ګډوډ شو ؛ په هغې حالت کې روسانو ببرک له افغانستان څخه د سفیر په جامه کې ویست او د سفارت تر سوا غلا ور وستهٔ یې په خپل څنګ کې کښېناوه ، دا د روس له پاره خلقیانو ته د فشار ډېره ښه قوه وه ، که تره کی او امین به د ښې غلامه رول نه لوباوه نو بریژنیف به د ببرک سر له ګریوانه ور ته راوېوست او دوی به یې د رقابت په دنیا کې هر ډول غلامه او لګه وهلوته اړکړل . خلقیانو د روس له قوماندې سره سم بې ساري وحشت وکړ ، قتل عام وته یې وکړل ، په لسهاؤزره بې ګناه افغانان یې ووژل ، کلي او ښارونه یې وران کړل او په نتیجه کې خلکو ملي پاڅون پرې وکړ او په څو میاشتو کې د خلقیانو تر نیمایي زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

عسکر او منصبداران مړه ، د خلقیانو حزبي عزي مردار او د هیواد زیاتې برخې آزادې شوې دا وخت له یوې خوا خلقیان د سقوط په پوله ولاړ وو ، له بلې خوا به د امین خودخواهي کله ـ کله د بې اجازې غیلو له پاشه دی څخاوه او له بیل لوري د خلق د غلامۍ دوره سرته رسیدلې او د لاس پاکولو د سمال نور زور شوی و .

د پېښو په نتیجه کې د شاه شجاعي تاریخ بیا تکرار را رسیدلی و، روسانو له فراري ببرک (کیدړې) سره افغانستان ته د روسي لښکرو د راننوتلو قرارداد وکړ ، پروګرام داسې و چې روسان به د انګریزانو په خلاف له ببرک نه وړاندې افغانستان ته ننوځي امین خاین به را نسکوروي ، عسکري قشلې به نیسي ، راډیو به لاندې کوي او بیا به نو ببرک د روسیې له راډیو نه خپل حکومت اعلانوي په همدې حال کې به د روسیې د راډیو موجونه د افغانستان له راډیو سره یو ځای کیږي او داسې به ښودله کیږي چې ګویا ببرک د افغانستان له راډیو نه غږیږي خو دا نقشه هم خدای رسوا کوله ، روسان د ترمکې او هوا له لارې افغانستان ته را ننوتل ، امین یې مردار کې خو عسکري قشلې یې لا بشپړې نه وې نیولې او د افغانستان راډیو لا عادي خپرونې کولې او امین د واکمنۍ خبرونه یې نشرول ، په همدې وخت کې ببرک له تاکل شوي پروګرام سره سم د مسکو او تاشکند له راډیو ګانو نه خپله وینا نشر کړه ، امین یې نسکور شوی وباله او ځان یې د انقلابي شورا (!) او د دولت مشر (!) اعلان کړ خو په همدې دقیقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان راډیو د امین د حکومت خبرې کولې او د روسانو دا پلان هم رسوا شو.

هو! د ثور تر خونړۍ کودتا وروسته چې هوښ یې د روسانو غیر مستقیم تیری کېږي، روسانو د ۱۳۵۸ ش (۱۹۷۹ ع) کال د جدي په شپږمه نېټه پر افغانستان باندې مستقیم، بربنډ او له ټولو قوانینو او موازینو نه خلاف تیری وکړ، د دوی تر سل زرو زیاتې لښکرې پر افغانستان راواوښتې او له شانه یې وطنفروش ثاني شاه شجاع ببرک ترازمل پسې راروان و.

روسانو هم لکه انګرېزانو چې امیر دوست محمد خان له روس سره په مرسته تومتی کړی و، امین له امریکا سره په مرسته تومتی کړ؛ دی یې د «سی، آی، اې» ایجنټ وګڼه او زیاته یې کړه چې که روسان افغانستان ته نه وی راغلی نو امین به افغانستان امریکایانو ته حواله کړی و(؟) او بریژنیف خو واضح وویل چې: «د اتجاوز وقایوی تجاوز دی او هوښ افغانستان ځکه نیولی چې روسیې ته د امریکې له خوا خطر متوجه و»؛ روسانو د خپل بې شرمانه تیري له پاره یو بل پروتوکل هم وراوغوست او هغه دا چې هوښ د افغانستان د قانوني حکومت (؟) په بلنه(؟) راغلي یو خو کله چې تري وپوښتل شول: د کوم قانوني حکومت په بلنه؟ ځکه که امین راغوښتي وای نو امین خان در باندې واژه؟ او که ببرک دا کار کړی نو ببرک خو هغه وخت یو فراری و او د هیڅ ترون کولو صلاحیت یې نه درلود؟ دوی بې ځوابه وو خو ببرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښیا شتې ورو وروسته په سپین سترګو وویل: زه د امین تر مرګ څو میاشتې وړاندې کابل ته راغلی وم، له ګوند سره په تماس کې وم او د ګوند غړو دا فیصله (!) کړې ده! دادی د تجاوز له پاره یو داسې شیرې پرتوګ چې ترڅو زیات یې هرڅه تړې ښکاریږي!

ترڼې وړاندې روسانو خپل تر لاس لاندې د تره کی او امین ګوډاګی حکومتونه په افغانستان کې د عدل او نیاو سمبولونه بلل او د دوی ټول فجایع یې د «امپریالیزم تبلیغ» ګڼل، خو د یوې نوې لوبې له پاره سکوت مات شو او د روس نوي ګوډاګي سترګې پټې او خوله خلاصه کړه، په دې غلط فکر چې ګویا ځان به په خلکو ومني د امین په افشا، کولو یې لاس پورې کړ او د روس د ټولو سپو خلقیانو د فجایعو نه یې داسې پرده پورته کړه:

«(حفیظ الله امین) چې د افغانستان استقلال له خارجي ارتجاع سره په سودا کې واچاوه او زموږ د زرهاوو ملیونو سره سم ثروت یې چور او حیف او میل کړ، د افغانې غیورو او ننګیالو خلکو غیرت، شرف او ناموس یې تحقیر او توهین کړل؛ د تل له پاره زموږ د ګران هیواد د ښوونځي له صحنې نه ایسته کړای شو...»

ده په یوه بله غلامانه وینا کې وویل: «که... د افغانستان د شجاع اردو فداکارۍ او د شوروي دوروری او بې شایبې مرستې نه وای نو د غوایه بریالی انقلاب به خپل نوی پړاو ته نه وی ننوتلی او نن به نه یوازې په افغانستان بلکه په منطقه کې یوه لویه تاریخي فاجعه منځ ته راغلې وه، د ا درا ماتیکه او لویه فاجعه د امین د باند په وسیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د استخباراتي اداري سي. آی. اې، د پیکن درهږي د توطيې، د منطقي د ارتجاع، د سادات؛ اسرائيلو او د نورو ارتجاعي ځواکونو سره په ترون او ګډون، طرح شوي وه، چې د هغې له مخې یې د افغانستان نیم او سید وینکي له منځه وړل، د هیواد خپلواکي، ملي حاکمیت او ارضي تمامیت له منځه وړل کېده او حتی د ایران اسلامي نهضت چې د آیت الله امام خمیني په وسیله منځ ته راغلی، کونترول کېده او په سیمه کې ترچیلی نه لویه فاجعه پېښېدله (؟) ».

ده لکه شاه شجاع غوندې د روسانو د وحشي متجاوزو لښکرو په باب وویل: « د شوروی د وسله وال پوځ محدود دې قطعې (؟) چې د افغانستان .... د دولت په قانوني غوښتنه (؟) د بهرنیو وسله والو تېریو د دفع او له منځه وړلو او زموږ د هېواد د خپلواکۍ د حاکمیت او ځاوري تمامیت د ساتلو له پاره افغانستان ته راغلي دي .... تر هغه وخته به دلته پاتې شي چې د افغانستان نه د بهرنیو لمسونو، لاس وهنو او تېریو کوچنی اغېزه ورکه او له منځه یووړل شي او نړیوالې بهرنۍ لمسونې، لاسوهنې او تېري د بندولو له پاره رښتینې او معتبر تضمین تأمین شي .».

ده په هغو لسهاوو زرو شهیدانو هم د مکر تمساحي اوښکې تویې کړې چې خلقیانو د روسانو په قومانده او وسله شهیدان کړي وو، د دوې قلعه (؟) یې واخیسته او په یوه وینا کې یې په پوره بې شرمۍ وویل: «.... تر هر څه وړاندې اجازه راکړئ چې د افغانستان د دیموکراتیک (؟) جمهوري دولت او حکومت د سیاسي کرښلاري تر وړاندې ګولو ځکې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوند دمرکزي کميټي .... د انقلابي شورا او حکومت او زمابيرک کارمل له خوا چپلي ژوري خواشينې او لوې خواخوږۍ اوډرناوی ...
د هغوی پايه اوښکو او په وينو کډ و او ښکو په مناسبت تاسو ته
وړاندې کوم چې د حبس او زندان، جبري مهاجرت او تبعيد، وحشيانه
او غيرانساني زجر او شکنجې او زهوېږد لسهاوزرو ميندو، پلرونو،
ورونو، خويندو، لوڼو، زامنو، ماشومانو د دسته جمعي شهادت
او وژنې له امله چې د حفيظ الله امين ميرغضب له خوا او ددې انسان
وژونکي جلاد په مستقيم امر را منځ ته شوي دي .» .
همدا راز لکه څنګه چې شاه شجاع خان د ملت ضد کانه همدا سې يوه
وينا د ببرك له خولې هم و... په خواشينی سره بايد ووايم چې سره
له دې چې رهبري د کارګرې طبقې او ټولو زحمتکښانو په لاس کې ده
خو زموږ د دولت د اداری ماشين لا تر اوسه تر ډېره حده د خلکو په
ضد دی ...»
پر افغانستان باندې د روسانو له دې تېري سره داخل دملت
د بوی ولاړېدنې او پاڅون ضرورت نه و، د افغانستان ټول ملت په
تېر يوه نيم کال کې له خلقيانو سره د هيواد په بېلا بېلو برخو کې جنګېدلی
و، ځای په ځای يې د خلقيانو لوی - لوی پوځونه له منځه وړي او ډېره
روسي وسله يې تر لاسه کړې وه ؛ د کېراله قتل عام ، د هرات قتل عام ،
د ننګرهار او د مزار د دهدادی د فرقو د بالاحصار د قشلې او د ريشخورو
د عسکري قياموبنوکو تر خلقيانو په وحشت سره ترسره کړي وو . د نورستان،
کونړ ، څدراڼو ، وردګو ، باميانو او نورو زياتو سيمو قيامونه هم

شوي وو او مجاهدین وسله په لاس په سنګرونو کې ناست وو؛ د روسانو تېري د جهاد ساحه نوره هم پراخه کړه ، د ۱۳۵۸ ش (۱۹۸۰ع) د دلوې په میاشت کې په هرات او کندهار کې ښاریان را ولاړ شول او په شپو شپو یې د « اللهُ اَکبَرُ » مقدس او ملکوتي غږونه لوړ کړل او حکومتي تأسیساتو ته یې اور ورته کړ. په کابل ښار کې هم د همدې کال د کب په دریمه نېټه له ټول ښا نه د اللهُ اَکبَرُ آسماني غږونه پورته شول، د ښکرديو قیود یې مات کړل ، د پولیسو له مامورینو نه یې وسلې تر لاسه کړې او سهار د وخته په ټول ښار کې مظاهرې راووتې ، دوکانونه له یوه سره وتړل شول ، د « اللهُ اَکبَرُ » چیغې پورته شوې، د روس مرده باد ، ببرک مرده باد ، روس دې زموږ خاوره پرېږدي ! شعارونه ورکړل شول ، دولتي ودانیو او موټرو ته اور واچول شو او روسانو په ډېره وارخطايي ټانکونه را وایستل، پر ځیانو د ځوانانو په شهیدانولو لاس پورې کړ ، الوتکو الوتنې پیل کړې او د ورځ ګردې قیود ولګېدل، جمعي زندانونو خولې خلاصې کړې او په زرهاؤ افغانان ور واچول شول بندیان په شپو - شپو وږي وساتل شول ، په برقي ډنډو ووهل شول او راز- راز زجرونه ورکړل شول خو د اللهُ اَکبَرُ په ملکوتي غږ پیل شوی قیام د ډېرې شپې دوامدار پاتې شو؛ د ۱۳۵۹ کال - (۱۹۸۰) په پسرلي کې د پوهنتون او لیسو ځوینو او هلکانو د روس په ضد مظاهرې پیل کړې او د ګولیو په باران کې به ښار ته را وتل او د روس په ضد به یې شعارونه ورکړل . خصوصاً په نجونو کې په زرهاؤ ملالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغځ ته شوې اوسيني يې ګوليو ته سپر کړې، د هر ولسي او ځوانې په نزه شهيدان شول خو نهضت په مياشتو - مياشتو غلى نشو، پراخ شو، وسيع شو، د افغانستان کوټ - کوټ سنګر - سنګر او پچې - پچې يې عسکر - عسکر شو؛ د ابرياني او قهرمانانو جهاد په نره دوام لري او دوام به کوي خصوصاً وروستۍ مياشتې د جهاد د برې يې سارې مياشتې دي او روس او د روس بچيان يې لکه موږک غونډې پخپلو عسکري قرارګاوو کې محصور کړې دي .

ترديې وخته پورې د انګريزانو او روسانو لومړنيو تېريو د يونيم سل کلنې فاصلې سره - سره يو بل ته سره ورته لاره وهلې خو د روسانو د تېري موده ولې اوږده شوه ؟ دا يوه مهمه پوښتنه ده او د اوږدېدلو عوامل يې هم ډېر دي .

د دې او هغې جهاد لوی توپير دا دی چې هغه وخت د جهاد قايدان او مشران له کليو نه را ولاړ شول، خلک يې تنظيم کړل او د جهاد د پيل په وخت کې يو په بل پسې کابل ته ورسېدل او ملت په عين حال کې چې د جهاد مشران وو د جبهو قوماندانان هم وو ، د هغو مشرانو ډېروالى د تشتت او تفرق له پاره نه بلکه د دې له پاره وُ چې د يوه مشر په شهادت سره يې بل مشر ځا ى ډک کړي او د جهاد قوماندانې په لاس کې واخلي، هغوې په دې فکر کې نه وو چې د شهيدانو له پاکو وينو نه د موټرو، ماڼيو او مرفه ژوند خاوندان شي بلکه هغوې تر نورو وړاندې سرونه قربانۍ ته وړاندې کړې وو ، د هغوې تر مخ د دښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نفاق او درز اچولو لاس کار نشوای کولای او ډېر ژر
به یې د دښمن د سیسې په صادقانه ډول سره افشاء کولې او
په ګډه به یې د دسایسو او وساوسو مخه نیوله. هغوی په
مقدس قرآن ټینګ ایمان درلود، سرښندل ورته آسان وو
خو په قرآن او سوګند نه دربدل ورته کمزوری او له ایمانه
تېرېدل ښکارېدل.

خو متأسفانه د جهاد داخوا بدله شوې ده، د جهاد
مشران له افغانستان نه د باندې او د جهاد له سنګرونو
نه دومره لیرې دي چې حتی د یو عمر یې هم غوښتنه نه رسیږي
دوی ډېربېت دوی له پاره نه دی چې د جهاد په صفونو کې ټینګښت
راولي بلکه ددې له پاره دی چې د جهاد واحد صفونه په ځو برخو
وویشي او کله ـ کله ددې زمینه هم برابره کړي چې یوه مجاهده ډله
د بلې مجاهدې ډلې غاړې ته ولوېږي، په خپله مخ کې سره وجنګیږي
او اصلي دښمن ترې پاتې شي، همدا راز متأسفانه د جهاد مشران
د امارتونو په القابو کې د پاچاهي کلتور په ترلاسه کولو بوخت
دي او د موټرو، ماڼیو، عیش، راحت او استراحت په لټه کې دي.
او هم متأسفانه دښمن د جهاد صفونو ته خپل اوږد او ناولی لاس را
غزولی او په تفتین بوخت دی.

خوله دې مایوس کوونکو عواملو سره ـ سره د هیواد په کوټ ـ
کوټ کې د جهاد ګړندیتوب مونږ ډاډه کوي چې دا مقدس جهاد
هم ډېرې پولې ته لنډ شوی او د عیش او نوش کې مصروف مشرانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځای به د جهاد مشري بیا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالیږي چې په سخت ژمي ، لوږو تږو او هوارو د بنتوکې په جهاد بوخت دي او د ګولیو په باران کې د دښمن په لور مخ په وړاندې ورځي او سنګرونه یې یو پر بل پسې له منځه وړي .

هوښ باوري یو لکه څرنګه چې انګریزانو شرمېدونکې ماته خوړلې همداسې شرمېدونکې ماتې ته روسان هم ور لنډ شوي او د تېري وحشیانه څپې یې ډېر ژر په تېرېدو دي .

ومن الله التوفیق وعلیه التکلان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه برخه :

د بالاحصار ننداره

سُرخرويي يې تل په وينو د دښمن ده
د کابُل بالاحصار کې دا اثر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل د ښار دروازې غزه د تاریخي لړۍ په ختیځه پیلامه کې د بالاحصار پر تمینه کلا دنګه غاړه ولاړه وه، ټول کابل یې ترنظر لاندې و، د کابل ښار ساتنې د پاخه سنګر په توګه یې په سلهاو کلونه خپله تاریخي وظیفه سرته رسوله او افغاني عسکرو ته یې د تل له پاره په خپل زړه کې ځای ورکړی و.

د ۱۸۳۹ع کال د اوړي یوه ډېره تودره او دوپ ورځ وه، په اصطلاح پېریانو تنورونه اچولي وو، د خوپ له لاسه هوا توره ښکارېدله او د رڼا په زړه کې یې یوه توره تیاره خوره وله؛ په هداسې یوه ورځ د بالاحصار دروازې پرانستلې شوې، د افغاني عسکرو پر ځای نا آشنا پوځیان ورته را ننوتل چې سره ځونه سره ویښته او شنې وچې - وچې سترګې یې درلودې، دوی راغلل د افغاني عسکرو مورچې یې ونیولې او د کابل ښار ښارنه یې له دې پاخه سنګرنه پیل کړه؛ د ا د انګرېزانو د هغه شلورپخوس زریز پوځ له دلې څخه وو چې ظاهراً افغانستان ته د «دوست» (؟) لېبکر په توګه د فراري شاه شجاع له خوا رابلل شوي وو خو په حقیقت کې شاه شجاع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی له خوا افغانستان ته راوستل شوی وُ .

بالاحصار خپلو ښو میلمنو ته حیران ـ حیران کتل چې د دې حصار له لمنې سره د توپونو په ډزو سره پاچاهي سلامي وشوه او په دې وسیله په کابل کې د شاه شجاع خپلواکه حکومت اعلان شو، پاچا اعلان صادر کړ چې : زه په خپل موروثي تخت کښیناستم او د دوستې قواوې (؟) زما د قانوني حق د راسپارلو له پاره راسره راغلې دي او کله چې زما تخت ټینګ او مخالفین وځپل شي بیا به دا دوستې قواوې بېرته خپل لوی هیواد ته ستنېږي !.

خو بالاحصار په ډېرو سترګو کتل چې ورته راغلي شین سترګي میلمنه د کور په هرڅه واکداري کوي او د کور د میرمنې په توګه ځان ښیي او حتیٰ د دې زړور (؟) پاچا د خولې خبرې هم د همدې له خوا دیکتې کېږي؛ دی چوپ او غلی وُ خو دا راز په دې خاورینو دیوالونو کې محصور پاتې نه شو، خور شو او په ټول هیواد کې افشاء !.

د افغانستان میړني او په خپلواکۍ مین ملت د خپل کور غاصب ته له پخوا نه بد ورګی وُ اوس غوسمن او قهرجن را پاڅېد، د هیواد په ګوټ ـ ګوټ کې پېورې ـ وړې غونډې وکړې، وړې غونډې پسې لویې شوې توحید نشوې، سرغنړکي شوې، یولاس شوې، تر کابل را چاپېر شوې، د بالاحصار د پخو دیوالونو غونډې یې د مقاومت انساني دیوالونه جوړ کړل،

راغونډ شول او د ۱۸۴۱ ع کال د مني د نومبر د دوهمې نېټې
د سهار په څرک کې يې د قرآن کريم په حکمې رسم باندې د ځنې
تړې په کلوسره پاڅون وکړ او قيام او د بالاحصار لمنې ته
يې لاس ورواچاوه، انګرېزانو يې هم مهلت ايسار کړل، په تشو لاسو
خود مقاومت په پولادينو کاموڼو په ورانډې ورغلل، شهيدان
يې ورکړل او قربانيان! او له همدې شهيدانو نه يې زينې جوړې
کړې، د بالاحصار لوړو ديوالونو ته پرې ور وختل، ترې ورواوښتل،
انګرېزان يې د اور په لمبو کې را ښکېل کړل، د بالاحصار لمن
يې د دوی په وينو تکه سره کړه، او د دې تاريخي حصار پاکه غېږ
يې د دوی له ناپاکو وجودونو څخه پاکه کړه.

بالاحصار ننداره کوله چې په فريب راغلي دښمن د توري په زور
له بالاحصار څخه او بيا له افغانستان څخه وايستل شو او چا چې
دا دوستان (؟) رابللي وو د هغه وينې يې هم له دوی سره ګډې
کړې.

ډېر کلونه وروسته همدا شين سترګي ميلمانه يو ځل بيا راغلل،
د بالاحصار لوړو ته يې پورته نشوی کتلی او د خپل قهر سهولو
له پاره يې د اور لنبې ورته کړې. پوځ او سرلوړی بالاحصار د
اور خوراک شو خو دښمن ته يې سر ټيټ نه کړ او په کنډ کپرو څخه
په خپل ځای سرلوړی پاتې شو.

کلونه تېر شول او پېړۍ واوښتې بالاحصار همدا سې سرلوړی
تېروته تيراوه، د خپل وروسته پاتې هېواد ننداره يې کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د خپلو غیورو بچو میړانې او غیرت یې زړه تکیه کړې وه.

د ۱۹۷۹ ع کال د وروستۍ میاشتې وروستۍ شپې ورځې او دږمي ډېره یخه او خړه پړه ورځ وه، یخ په رګونو کې وینه وچوله، د دسمبر ۲۷ ورځ وه چې یو ځل بیا د بالاحصار دروازې پرانستل شوې، د افغاني عسکرو په ځای بیا هم نا اشنا پوځیان ورته راننوتل چې د دوی هم سر ځوړنه، سره ویښته او شنې وې چې سترګې وې خو فرق دومره و چې هغه نا آشنا میلمانه د غربي ښکیلاک ځړي وو چې د ختیځ له لارې هېواد ته راننوتي وو او دا د شرقي ښکیلاک بچوني وو چې د شمال له لارې یې هېواد ته رخنه کړې وه؛ دوی هم د افغاني عسکرو مورچې ونیولې او د کابل ښار ځارنه یې له دې پاخه سنګرونه پیل کړه، هو! دا د روس د هغه سل زر کسیز پوځ له ډلې ځنې وو چې بیا هم افغانستان ته د دوست (؟) لښکر په توګه د فراري ببرک له خوا رابلل (؟) شوي وو خو په حقیقت کې ببرک دوی افغانستان ته راوستلي وو.

بالاحصار بیا هم خپلو نویو میلمنو ته حیران حیران کتل چې د بالاحصار له لوی لوړ سپیکرونه د ببرک خپلواک (؟) حکومت اعلان شو، ببرک وویل چې زه د تخت د مستحق په توګه رئیس جمهور شوم او دوستي قواوې (؟) د افغانستان د ساتلو له پاره راسره راغلي او کله چې مخالفین وځپل شي او د امپریالیزم لاس غوڅ ختم شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی   او سوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوست (؟). هیواد ته ستنیږي .

بالاحصار بیا هم کتل چې داخل راغلي شین سترګي میلمنه م دکورد مېرمني په توګه اختیارات په لاس کې لري او ببرک دیوه لوډسپیکر په حیث غوږمبږي ، قلقلی کوي او کومی شلوي ، دی بیا هم غلی او چوپ ؤ خو په شااوخوا کې یې په دې ساړه ژمي کې تاوده سنګرونه جوړېدل او فقط دوې میاشتې وروسته د حوت په درېیمه نېټه داسې هم وشول چې یوځل بیا لکه یونیم سل کاله وړاندې د کابل ښار د «الله اکبر» ملکوتي غږونو په سر واخیست او د هېواد خلک په خپل بې دینه دښمن پسې په تش لاس راپاڅېدل او د دښمن له ټانکونو سره یې غېږې ورکړې ، دا ډول ولاړېدنې یې بیا-بیا ولیدې او ډېر ځل د تورو شپو په زړه کې داسې هم وشول چې د هېواد غیرتي زامنو بیا هم د بالاحصار لمنه ونیوه او د بالاحصار دیوالونه یې د دښمن په وینو ورنګول .

بالاحصار هره شپه او ورځ د همداسې پېښو تماشاچي دی خو د دښمن د ډېرو وینو له پاڅه تنده ورځ په ورځ لا زیاتېږي او داده دی چې هغه ورځ به هم ډېر ژر را ورسېږي چې دا شین سترګي میلمانه یوځل بیا په دسته جمعي ډول دده په پښو کې قرباني شي .

زه یو سهار د بالاحصار د شرقي دروازې په لمنه کې تېرېدلم چې ور ومې کتل په دروازه کې روسي عسکرو پیره کوله ، په سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې تیاره راغله خو چې لږ وروسته ښه ځیر شوم د دې دروازې هغه دېرین زمریان چې د افغانی عسکرو ترڅنګ به یې سرونه ښکاریدل هم له منځه وړل شوي وو، ما په دې دېرینو زمرو پسې د تأسف سر وخوځاوه چې یو ناڅاپه مې د «شهدای صالحین» په لور د بالاحصار په لوړ او سرلوړي دیوال چې زوړ شوی وُ خو نسکور شوی نه وُ، سترګې ولګیدې، بالاحصار ننداره کوله، د لمر زرینو وړانګو یې د منځ دوري وړې شګې ځلولې او په دې ځلا کې یې د حال په ژبه ویل: «خیر دی که دښمنانو زما د لمنې دېرین زمریان له منځه یووړل خو له مانه تاو راتاو د وطن زمري بچیان میړنۍ مقابلې ته چمتو دي او ما په دې سترګو لیدلي چې دا ځل به هم دا زمریان داسې بریالي کیږي لکه څو ځله چې د خپلو قوي دښمنانو په مقابل کې بریالي شوي او په تش لاس یې خپل زورور دښمن زما په پښو کې قرباني کړي دی!» .

پښو ته نه ځي هسک غاړه به اوسیږي
زمانه ده، حادثې دي، زموږ سر دی

(پای)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکوال نور چاپي آثار

۱- « پوهنه او پښتو ادب » (د علم او پوهې په ارزښت باندې د پښتو شاعرانو نظريې) ؛ په « پوهنه » مجله کې پرله پسې خپور شوی دی ؛ ۱۳۴۱ ش / ۱۹۶۲ ع .

۲ - « ولی » (ددې کلمې پر ۳۳ معناوو څېړنه) ؛ په پوهنه کې پرله پسې خپور شوی ؛ ۱۳۴۳ ش / ۱۹۶۴ ع .

۳ - « سکروټې » (د انتقادي شعرونو مجموعه) ؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع .

۴- « په پښتو نظم کې د تاريخ استخراج » (څېړنه) ، دا رساله لومړی په « آريانا » مجله او بيا په « کابل » مجله کې خپره شوې ده ؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع .

۵ - « بريښ » (انتقادي او انقلابي شعرونه) ، د شهيد پاينې حنيفي له « سپيده » نومي شعرونو سره يوځای ؛ ۱۳۴۶ ش / ۱۹۶۷ ع .

۶ - « د هوښکو ناري » (د شفاهي منظوم تاريخ يوه مجموعه) ، ناشر : « پښتون کتاب فروشي » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۷ - « د خلکو سندرې » (د پښتو اولسي ادب د ډولونو معرفي او تجزيه) ، ناشر : « د افغانستان د تاريخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۸ - « د پښتو پخوانۍ تذکرې » (د پښتو تذکرو تذکره) ؛ ناشر :

(c) ketabton.com: The Digital Library

« د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه »؛ ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع.

۹ - « د افغانستان لومړنۍ کاغذي پیسې »، (په افغانستان کې د کاغذی پیسو تاریخچه)؛ په « آریانا » مجله کې خپره شوې، ۱۳۵۰ ش/ ۱۹۷۱ ع.

۱۰ - « د سقراط محاکمه »، (د افلاطون لیکنه)؛ په پښتو ژباړه؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع کال.

۱۱ - « سقراط په زندان کې »، (د افلاطون لیکنه)؛ په پښتو ژباړه؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی، ۱۳۵۱ ش/ ۱۹۷۲ ع کال.

۱۲ - « د تاریخ ټولنې کتابونه »، (اختصاصي ببلیوګرافي)؛ ناشر: « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه »؛ ۱۳۵۱ ش/ ۱۹۷۲ ع.

۱۳ - « د جمهوریت وړمې »، (د جمهوریت په باب د ویلو شعرونو مجموعه)؛ ناشر: « پښتو ټولنه » د « کابل مجلې » اداره؛ ۱۳۵۲ ش/ ۱۹۷۳ ع.

۱۴ - « ادبي ستوري » - لومړی ټوک - (د لرغونو شاعرانو تذکره)؛ ناشر: « پښتو ټولنه »؛ ۱۳۵۳ ش / ۱۹۷۴ ع.

۱۵ - « پښتو پانګه » - لومړی ټوک (کتاب پېژندنه)؛ ناشر: « پښتو ټولنه »، ۱۳۵۴ ش / ۱۹۷۵ ع.

۱۶ - « تېر یادونه » (د ملي ویاړنو په یاد کې ویلي شعرونه)؛ ناشر: « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه »؛ ۱۳۵۴/ ۱۹۷۵ ع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷ - « د روښان یاد » (د بایزید روښان د بین المللی سمینار د مقالو مجموعه) - ټولونه - ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۵ش/ ۱۹۷۶ ع .

۱۸ - « روښانی لیکنې » (د روښانیانو د آثار و معرفي) ؛ ناشر : لومړی ځل په « آریانا » مجله او بیا په « روښان یاد » کې چپر شوي ؛ ۱۳۵۵ش/ ۱۹۷۶ ع .

۱۹ - « خواجه عبدالله انصاري او دده مناجاتونه » (د خواجه کتابښود او په مسجع نثر دده د مناجاتونو ژباړه) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت » ؛ ۱۳۵۵ش/۱۹۷۶ع .

۲۰ - « پښتو د پېړیو په پوړیو کې » (د پښتو ادب یو لنډ جاج) ؛ دا اثر لومړی د ۱۳۵۵ کال په « افغانستان کالنۍ » کې او بیا په « نقش فرهنگی افغانستان » نومی کتاب کې خپور شوی ؛ ۱۳۵۵ش ۱۹۷۶ ع .

۲۱ - « فولکلور د علم مور » (پر علمی پرمختګونو باندې د فولکلوری فکر اثر) ؛ دا کتاب د « فولکلور » په مجله کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۶ - ۱۹۷۷ ع .

۲۲ - « پښتو ادبی ټولنې » (د ادبي ټولنو او مرکنو نویښت کلونه) ؛ په « پلوشه » مجله کې پرله پسې خپره شوې ، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۷ش کلونو پوری / ۷۶ - ۱۹۷۸ ع .

۲۳ - « ای هیوادہ! ای هیواده! » (د هیواد په ستاینه کې شعر وینه) ؛ ناشر : پښتو ټولنه » ، د « زیری » جریدې اداره ؛ ۱۳۵۶ش/۱۹۷۷ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ - « پښتو خپرونې » (د پښتو جریدو، ورځپاڼو او مجلو پېژندګلوي) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت » ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۵ - « په افغانستان کې د ژورنالیزم تاریخچه » ؛ ترجمه او تألیف ؛ ناشر : « د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

(د دا اثر یوازې سل نسخې نشر او پاتې د خلقیانو په وحشي دوره کې په مطبعه کې سانسور او د اور خوراک شو) .

۲۶ - « پښتو کتاب ښود » (د پښتو د یونیم زر ټوکو چاپي کتابونو فهرست) ؛ ناشر : « د بیهقي کتاب خپرولو موسسه » ؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۲۷ - « معرفة الافغانی » (د پښتو لومړنی ژبنی کتاب، د پیرمحمد کاکړ تألیف) ؛ سریزه او د متن برابرول ؛ ناشر : د اطلاعاتو او کلتور وزارت، د ننګرهار مجلې مدیریت ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۸ - « د رحمان بابا دیوان » ؛ د انتقادی متن مقدمه، د متن مرتب : محمد عارف غروال ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۹ - « د پښتونخواد شعرهار و بهار » (د فرانسوی مستشرق دارمستتر ټولونه) ؛ د مقدمو پښتو ترجمه او چاپ ته چمتو کول ؛ ناشر : پښتو ټولنه ، ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۰ - « پښتو پانګه » (دوهم ټوک) - د پښتو آثارو ببلیوګرافی ؛ ناشر : پښتو ټولنه ، ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۱ - « د سره غره ګلونه » (د پښتو شلورو تنو لرغونو شاعرانو—

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرحه تذکره)، د ښاغلي زلمی هیوادمل په ملتیا - لومړۍ
د «زیری» د ۱۳۵۷ کال په کالنۍ کې او بیا د امان کتاب چاپولو
موسسې ځانګړې نشر کړه ؛ ۱۳۵۷ ش / ۱۹۷۸ ع .

۳۲ - « دارالامان - ښار او ماڼۍ » (د دارالامان د جوړېدو
تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپور شوی ، ۱۳۵۷ ش/ ۱۹۷۸ع.

۳۳ - « شوب » (د جهاد د شعرونو مجموعه) ، د سمون په
مستعار نامه - ناشر : امان کتاب ؛ ۱۳۵۸ ش / ۱۹۷۹ع؛ پېښور .

۳۴ - « ناسیونالیزم او ملي مسایل » (د سلو پوښتنو او ځوابونو
په بڼه د افغانستان د ټولنې ، ملي هیلو او اړتیاوو او مقدس جهاد
ساده سیاسي شننه)- د سمون په مستعار نامه - ناشر : د «اسد»
اداره ؛ ۱۳۵۸ ش/ ۱۹۷۹ع ، پېښور .

۳۵ - « ادبي ستوري » - دوهم ټوک - ناشر : د هنر او کلتور -
ریاست ۱۳۵۹ ش / ۱۹۸۰ع .

۳۶ - « ادبي ستوري » - درېیم ټوک - په خواره ډول د «زیری»
په جریده او «کابل» مجله کې خپور شوی ؛ ۱۳۵۹-۱۳۶۰ش/ ۱۹۸۰-
۱۹۸۱ع .

۳۷ - « د واصل روښاني الفنامې » ؛ (مقدمه - تصحیح او لغتنامه)؛
په « کابل مجله کې خپره شوې ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ع .

۳۸- « د پښتونخوا ادب » ، (د پښتو د معاصر ادب د ولونه او اصناف
څېړې) ؛ ناشر د کابل پوهنتون ، د اثر د افغان یاد نومې مجموعه
کې خپور شوی دی) ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹ - «ژب پالنه» (پښتو ژبې د پالنې او روزنې تاریخ)؛
ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمي، ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع.

۴۰ - «ناوې پښه اخله سپږېږه!» (د پښتنۍ ودونو پر دودونو یوه څېړنه)؛ دا رساله په راډیو افغانستان کې پر له پسې یو کال خپره شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع.

۴۱ - «د نیمو شپو سندرې خوند کړي» (د پښتو پر اولسي ادب یوه نوې څېړنه)؛ددې اثر یوه برخه د ښاغلي غروال د «غرنۍ سندرې» کتاب د مقدمې په توګه خپره شوې او انګرېزي ترجمه یې د پښتو څېړنو د نړیوال مرکز په «پښتو» مجله کې پر له پسې نشر شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع.

۴۲ - «زرینې څانګې» (د پښتو د تخلیقي ادب ډولونه)؛ لومړی د «زیری» د ۱۳۶۰ کال په کالنۍ او بیا ځانګړې خپره شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع.

۴۳ - «زنځیري» (د خوشال خان ختک په یوه اثر تحقیق)؛
دا اثر یوه برخه کابل مجلې خپره کړې؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع.

۴۴ - «پښتو ډرامه» (د پښتو ډرامې تاریخ)؛ ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمي؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع.

۴۵ - «په افغانستان کې د سید جمال الدّین افغان خدمتونه»
ناشر: سنټرل ایشیا، پېښور پوهنتون ۱۳۶۲ ش / ۱۹۸۳ ع.

۴۶ - «اورونه او ویرونه» (د انقلاب د دورې شعرونه)
ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع، پېښور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۷ ـ « د شمال له خوا شمال دی » (شعرونه) ، ناشـر : امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع ، پېښور

۴۸ ـ « زندان » (شعرونه) ، ناشر : امان کتاب ، ۱۳۶۳ش/۱۹۸۴ع

۴۹ ـ « د وینو بهیر » (شعرونه) ؛ ناشر : امان کتاب ۱۳۶۳ش/۱۹۸۴ع

۵۰ ـ « انجام » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳۶۳ش/۱۹۸۴ع .

۵۱ ـ « تصویر » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳۶۳ش/۱۹۸۴ع .

۵۲ - ورک زوی څنګه پیدا شو ؟

د اخوند احمد(رح) تألیف ، مقدمه او سمون ، په ۱۳۶۴ کال د امان کتاب خپرونه .

۵۳ ـ حدیث خون ، د استاد پژواک څو جهادی شعرونه ، د محمد روحانی میهنی ټولونه ، سریزه او ژوند لیک ، امان کتاب ۱۳۶۴ش

۵۴ ـ فالنامه ، د خوشال خان خټک ، سریزه ـ سمون او لغتنامه د پېښور پښتو اکیډمۍ خپرونه ، ۱۹۸۵ع کال .

یادونه: د « ۸ » نومره کتاب « پښتو پخوانۍ تذکرې » پاتې لړۍ د « پښتو اوسنۍ تذکرې » په نامه پروفیسور ولی محمد خان سیال کاکړ کښلې چې د چاپ له پاره چمتو ده ، همدا راز د « ۲۲ » نومره کتاب « د پښتو ادبي تهولني » د دوهم ټوک لیکلو له پاره ځوان لیکوال او شاعر ښاغلی شیخ نورعلی ”نور“ اقدام کړی او انشاءالله ژر به چاپ ته چمتو شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

B
4·36
RAF
1611

امان

د امان کتاب له خپرولو څخه
پېښور

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library